

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор Інституту держави і
права імені В. М. Корецького
НАН України

Окрипнюк О. В.

« » 2026 р.

ВИСНОВОК

Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації **Сеїтаблаєва Ельдара Раїдовича**
на тему: **«Правосвідомість кримськотатарського народу:
особливості формування та розвитку»**,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

ВИТЯГ

з протоколу № 7 від «09» червня 2026 року
засідання відділу теорії держави і права

Присутні: д.ю.н., проф., завідувач відділу Пархоменко Н. М., д.ю.н., проф.
Оніщенко Н. М., д.ю.н., проф. Кубко Є. Б., к.ю.н., ст.н.сп. Богінч О. Л., к.ю.н.,
ст. дослідник Сунегін С. О., к.ю.н., ст.н.сп. Тарахонич Т. І., к.ю.н., ст.н.сп.
Львова О. Л., к.ю.н. Клещенко Н. О., к.ю.н. Васецький В. Ю., аспірант
Сеїтаблаєв Е. Р.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ: Обговорення дисертаційного дослідження
аспіранта відділу теорії держави і права Інституту держави і права імені В. М.
Корецького НАН України Сеїтаблаєва Ельдара Раїдовича на тему:
«Правосвідомість кримськотатарського народу: особливості формування та
розвитку», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
081 «Право», щодо його рекомендації до захисту в разовій спеціалізованій
вченій раді. Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою
Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, протокол № 5
від «18» травня 2023 р.

СЛУХАЛИ: Доповідь здобувача наукового ступеня доктора філософії
Сеїтаблаєва Е. Р. про результати дисертації на тему «Правосвідомість
кримськотатарського народу: особливості формування та розвитку», поданої на
здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Під час виступу здобувач обґрунтував актуальність теми дисертаційного
дослідження. Він зазначив, що в умовах сучасного розвитку та трансформації
правової системи України, посилення уваги до проблематики прав людини,
прав корінних народів та національної ідентичності, особливого значення
набуває осмислення специфіки формування та розвитку правосвідомості

кримськотатарського народу як корінного народу України. Актуальність також зумовлена сучасними геополітичними викликами, пов'язаними із триваючою збройною агресією РФ та тимчасовою окупацією Криму, оскільки саме кримськотатарський народ опинився серед соціальних груп, права та свободи яких зазнали найбільш системного обмеження. Крім того, актуальність визначається необхідністю адаптації національного законодавства до стандартів ЄС у межах євроінтеграційного курсу України.

Здобувач зазначив, що метою дослідження є комплексний аналіз особливостей формування та розвитку правосвідомості кримськотатарського народу, визначення її ролі у функціонуванні правової системи України задля підвищення ефективності соціальної інтеграції українського суспільства та гармонізації міжетнічних відносин.

Відповідно до поставленої мети доповідач визначив основні завдання дослідження:

- простежити історичну еволюцію уявлень про правову свідомість як особливу форму суспільної свідомості;
- визначити методологію дослідження проблематики правосвідомості;
- з'ясувати сутнісні виміри прояву правосвідомості як чиннику розвитку правової системи та сформулювати авторське визначення цього поняття;
- розглянути соціокультурний контекст формування правосвідомості кримськотатарського народу з урахуванням сучасних особливостей його розвитку;
- проаналізувати специфіку правової ідеології та правової психології як складових правосвідомості кримськотатарського народу;
- визначити особливості прояву правосвідомості кримськотатарського народу у контексті розвитку правової системи України, її вплив на правотворчу діяльність та роль у забезпеченні законності та правопорядку.

Доповідач охарактеризував структуру роботи, яка складається з анотації, вступу, трьох розділів, що об'єднують дев'ять підрозділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Здобувач розкрив методологічну основу дослідження, що поєднує діалектичний, історичний, системно-структурний, формально-логічний, функціональний, порівняльний, герменевтичний, статистичний методи, а також методи моделювання та прогнозування.

Окремо доповідач спинився на основних положеннях наукової новизни. Він обґрунтував концептуальне визначення поняття «правова свідомість кримськотатарського народу», встановив її роль як важливого чинника правотворчої політики в Україні та утвердження законності й правопорядку, обґрунтував необхідність забезпечення пропорційності у задоволенні потреб корінних народів, а також встановив фундаментальний взаємозв'язок між правосвідомістю кримських татар та ефективною реалізацією їхніх прав. Крім того, було удосконалено наукові уявлення стосовно взаємозв'язку правової ідеології та правової психології, ролі етнічного чиннику та перспективних напрямів підвищення рівня правосвідомості.

Після закінчення доповіді до Сеїтаблаєва Е. Р. членами відділу теорії держави і права були поставлені запитання.

Д.ю.н., проф. Кубко Євген Борисович:

Запитання: Яке значення для розвитку правосвідомості кримськотатарського народу має ухвалення Закону України «Про корінні народи України»?

Відповідь: Дякую за запитання.

Ухвалення цього Закону стало знаковою віхою. По-перше, він офіційно закріпив правовий статус кримських татар як корінного народу на законодавчому рівні, що підвищило їхню правову захищеність. По-друге, Закон гарантує право на самовизначення, збереження культури, мови, традицій та представництво у владних органах, що безпосередньо впливає на зміст правосвідомості — вона отримує реальний нормативний орієнтир для своїх правових очікувань. По-третє, сам процес ухвалення Закону та подальша розробка підзаконних актів є прикладом взаємовпливу правосвідомості народу і правотворчості.

Д.ю.н., проф. Пархоменко Наталія Миколаївна:

Запитання: Дисертація присвячена правосвідомості кримськотатарського народу. Як Ви аргументуєте розгляд цього явища саме в межах загальнотеоретичної спеціальності 081 «Право», а не, наприклад, у галузі етнополітики чи соціології? **Відповідь:** Дякую за запитання.

Робота виконана в межах теорії держави і права, оскільки її предмет стосується правосвідомості як фундаментальної юридичної категорії. Правосвідомість розглядається в роботі як структурний елемент правової системи, чинник правотворчості, правореалізації та законності, що є класичними напрямками загальнотеоретичних досліджень. Етнокультурний, історичний та соціологічний матеріали використано як емпіричну базу для юридичного аналізу, а не як самостійний предмет.

Д.ю.н., проф., академік НАПрН України Оніщенко Наталія Миколаївна:

Запитання: Чи сформульовано у роботі авторське визначення правосвідомості та правосвідомості кримськотатарського народу зокрема? Як Ви розмежуєте в роботі поняття «правова культура» та «правосвідомість»?

Відповідь: Дякую за запитання.

Так, у роботі запропоновано авторське визначення правосвідомості як особливої сфери індивідуальної та колективної свідомості, за допомогою якої здійснюється розуміння, пояснення та оцінка правових явищ з урахуванням домінуючих правових ідей та почуттів, що покладаються в основу юридично значущої поведінки. Також концептуалізовано поняття «правова свідомість кримськотатарського народу» як систему уявлень, знань, переконань та почуттів кримських татар як одного з корінних народів України, що історично формувалися під впливом визначених культурних та інших чинників.

Щодо співвідношення понять: правосвідомість є центром правової культури, її внутрішнім, суб'єктивним змістом. Правова культура є більш широким поняттям, що охоплює не лише правові знання та почуття, але й

рівень правового мислення, юридичну діяльність, стан законодавства, правові традиції та матеріалізовані досягнення правового розвитку суспільства.

К.ю.н., ст.н.сп. Богініч Олег Леонідович:

Запитання: У чому, на Вашу думку, полягає специфіка правосвідомості кримськотатарського народу порівняно з правосвідомістю українського народу?

Відповідь: Дякую за запитання.

На відміну від правосвідомості українського народу, яка історично формувалася в умовах більш широкого політичного простору та орієнтується переважно на забезпечення індивідуальних прав і свобод і демократичних інститутів, правосвідомість кримських татар характеризується виразною етнокультурною спрямованістю та підвищеною увагою до забезпечення колективних прав. Це зумовлено історичним досвідом народу, зокрема депортацією 1944 року, втратою державності та боротьбою за повернення. Ці фактори сформували високий рівень чутливості до питань справедливості, правового захисту та збереження національної ідентичності.

К.ю.н., ст.н.сп. Тараконич Тетяна Іванівна:

Запитання: Яку роль у правосвідомості кримських татар відіграє релігійний чинник та як він впливає на сприйняття ними сучасного законодавства України?

Відповідь: Дякую за запитання.

Релігійний чинник (іслам) є одним із ключових у формуванні правосвідомості кримських татар. Він визначає їхні ціннісні орієнтири, уявлення про справедливість (адалет), відповідальність та соціальну гармонію. Іслам історично інтегрувався зі звичаєвим правом (адат), формуючи колективістський тип правосвідомості. Це впливає на сприйняття сучасного законодавства України через призму моральної легітимності та справедливості. Якщо правові норми узгоджуються з цими уявленнями, вони отримують внутрішнє прийняття, якщо ні — можуть викликати критичне ставлення. В умовах окупації релігійна ідентичність також активізує правозахисну свідомість народу.

К.ю.н., ст.н.сп. Львова Олена Леонідівна:

Запитання: Які ключові емпіричні дані або приклади підтверджують Ваші теоретичні висновки про деформацію правосвідомості кримських татар?

Відповідь: Дякую за запитання.

Основним емпіричним матеріалом для висновків стали історичні документи, правозахисні звіти (зокрема міжнародних організацій та Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини), судові рішення (наприклад, ЄСПЛ у справі «Україна проти Росії»), а також статистичні дані про переслідування кримських татар в окупованому Криму. Показовим є високий відсоток політв'язнів серед кримських татар, масштаби незаконних обшуків у їхніх помешканнях та заборона діяльності Меджлісу. Ці факти свідчать про системні порушення прав, які формують у народі стійке відчуття правової несправедливості та недовіри до правоохоронної системи окупанта,

але водночас стимулюють правозахисну активність і звернення до міжнародних інституцій.

К.ю.н. Клещенко Наталія Олександрівна:

Запитання: Як у роботі розкривається вплив інформаційного (цифрового) суспільства на правосвідомість кримських татар?

Відповідь: Дякую за запитання.

У роботі розглянуто динаміку розвитку правосвідомості в умовах постмодерну та інформаційного суспільства. Зазначено, що з одного боку, цифровізація відкриває нові можливості для доступу до правової інформації, фіксації порушень прав (наприклад, створення доказової бази воєнних злочинів) та комунікації між спільнотою. З іншого боку, вона несе ризики інформаційних маніпуляцій і розмивання традиційних цінностей. Для кримських татар інформаційні технології стали важливим інструментом збереження ідентичності та правозахисного спротиву в умовах окупації, однак водночас їхня правосвідомість зберігає консервативну своєрідність щодо надто швидкого впровадження деяких універсальних принципів сучасного демократичного розвитку.

К.ю.н. Васецький Вячеслав Юрійович:

Запитання: Чи вбачаєте Ви перспективи для подальших наукових досліджень за тематикою Вашої дисертації, особливо в контексті повоєнної відбудови України?

Відповідь: Дякую за запитання.

Так, безумовно. Перспективними напрямками є: поглиблений аналіз впливу правосвідомості кримських татар на конкретні правотворчі ініціативи; вивчення та адаптація успішних моделей інклюзивної правової політики для корінних народів з інших держав до українських реалій; розробка механізмів перехідного правосуддя та реінтеграції на деокупованих територіях, де враховувався б історичний досвід та правові очікування кримськотатарського народу. Також важливим є подальше дослідження впливу цифровізації та міжнародно-правових стандартів на трансформацію правосвідомості корінних народів.

Після відповідей на запитання було озвучено висновок наукового керівника кандидата юридичних наук, старшого дослідника **Сунегіна Сергія Олександровича** з оцінкою роботи здобувача в процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи й індивідуального навчального плану.

Висловлюючи свою позицію щодо наукового рівня дисертації та ефективності виконання здобувачем індивідуального плану, Сунегін С. О. відзначив, що дисертаційне дослідження Сеїтаблаєва Е. Р. присвячене актуальній, недостатньо розробленій у вітчизняній юридичній науці проблематиці правосвідомості корінного народу. Робота виконана на належному теоретико-методологічному рівні та характеризується комплексним підходом до аналізу. Здобувач обґрунтовано застосував широкий спектр

загальнонаукових та спеціально-юридичних методів, що забезпечило досягнення поставленої мети та вирішення наукових завдань.

Науковий керівник зазначив, що наукову новизну роботи становлять концептуалізація поняття правосвідомості кримськотатарського народу, обґрунтування її ролі як чинника правотворчості та забезпечення законності в державі, а також встановлення зв'язку між правосвідомістю та реалізацією прав корінного народу. Заслужують на увагу авторське визначення правосвідомості, поглиблений аналіз взаємодії правової ідеології та правової психології, а також пропозиції щодо підвищення рівня правосвідомості громадян.

Сунегін С. О. підкреслив, що в процесі роботи над дисертацією Сеїтаблаєв Е. Р. зарекомендував себе як самостійний, відповідальний і працездатний дослідник, здатний продукувати нові наукові ідеї. Перевагою роботи є поєднання глибокого теоретичного аналізу з урахуванням актуальних викликів, пов'язаних з окупацією Криму та захистом прав корінних народів. Зауваження наукового керівника, висловлені в процесі підготовки роботи, повністю враховані автором, а освітню складову та індивідуальний план наукової роботи виконано в повному обсязі.

Відповідно, дисертаційне дослідження Сеїтаблаєва Е. Р. відповідає вимогам, встановленим чинним законодавством України у сфері вищої освіти, та може бути рекомендовано до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді для присудження його авторові ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

ВИСНОВОК

Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації **Сеїтаблаєва Ельдара Раїдовича** на тему:

«Правосвідомість кримськотатарського народу: особливості формування та розвитку», поданої на здобуття ступеня доктора філософії
у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

1. Обґрунтування вибору теми дисертаційного дослідження, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Сеїтаблаєв Е. Р. обґрунтовано визначає зв'язок своєї дисертаційної роботи з актуальними науковими програмами, планами та темами. Вибір теми зумовлений потребою комплексного дослідження правосвідомості кримськотатарського народу як специфічної форми колективної правосвідомості, що є важливим у контексті прав людини, прав корінних народів, національної ідентичності, правової інтеграції та євроінтеграційних процесів в Україні. Особливої актуальності тема набуває в умовах тимчасової окупації Криму та системних порушень прав кримськотатарського народу. Тема роботи відповідає сучасним викликам розвитку України як демократичної, правової держави.

Проблематика здійсненого дослідження відповідає плану науково-дослідної діяльності Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Дисертація виконана в межах планових науково-дослідних тем: «Оптимізація правотворчої діяльності: теоретико-прикладні засади» (номер державної реєстрації: 0121U114449), «Реалізація права: сучасний теоретико-методологічний концепт» (номер державної реєстрації: 0124U004586).

2. Мета і завдання дисертаційного дослідження

Метою дослідження є комплексний аналіз особливостей формування та розвитку правосвідомості кримськотатарського народу, визначення її ролі у функціонуванні правової системи України задля підвищення ефективності соціальної інтеграції українського суспільства, механізмів забезпечення прав людини та гармонізації міжетнічних відносин.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких основних завдань:

- простежити історичну еволюцію уявлень про правову свідомість як особливу форму суспільної свідомості;
- визначити методологію дослідження проблематики правосвідомості;
- з'ясувати сутнісні виміри прояву правосвідомості як чиннику розвитку правової системи, зокрема її структурні взаємозв'язки, та сформулювати авторське визначення цього поняття;
- розглянути соціокультурний контекст формування правосвідомості кримськотатарського народу з урахуванням сучасних особливостей його розвитку;
- проаналізувати специфіку правової ідеології як складової правосвідомості кримськотатарського народу;
- охарактеризувати особливості правової психології як складової правосвідомості кримськотатарського народу;
- визначити особливості прояву правосвідомості кримськотатарського народу у контексті розвитку сучасної правової системи України;
- проаналізувати вплив правосвідомості кримськотатарського народу на правотворчу діяльність в Україні;
- з'ясувати роль правосвідомості кримськотатарського народу у забезпеченні законності та правопорядку в Україні.

3. Об'єкт, предмет та теоретико-методологічна база дисертаційного дослідження

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у процесі формування, прояву та розвитку правосвідомості кримськотатарського народу в контексті його взаємодії з правовою системою України.

Предметом дослідження є особливості формування та розвитку правової свідомості кримськотатарського народу.

Методологічну основу дисертації становить сукупність філософських, загальнонаукових та спеціально-юридичних методів, застосованих відповідно до об'єкта, предмета, мети і завдань дослідження. Діалектичний підхід використано для розкриття ознак та функцій правосвідомості, а також чинників її формування, розгляду правосвідомості кримськотатарського народу через

призму взаємозв'язку її структурних елементів (підрозділи 1.1., 1.3., 2.1., 2.2., 2.3., 3.1., 3.2., 3.3.). Метафізичний підхід надав можливість осмислити сутнісні аспекти правосвідомості у контексті ціннісно-духовних засад (підрозділи 1.3., 2.2., 2.3.). Історичний метод використовувався під час аналізу еволюції наукової думки щодо правосвідомості (підрозділ 1.1.). Системно-структурний метод застосовано при визначенні структури правосвідомості та її прояву у правовій системі України (підрозділи 1.3., 2.2., 2.3., 3.1.). Формально-логічний метод надав можливість визначити основні ознаки правосвідомості (підрозділи 1.3., 2.2., 2.3.). Функціональний метод використано для визначення впливу правосвідомості кримськотатарського народу на правотворчість, законність та правопорядок (підрозділи 3.1., 3.2., 3.3.). Порівняльний метод використовувався при визначенні специфіки правосвідомості кримськотатарського народу (підрозділи 2.1., 2.2., 2.3., 3.1.). Статистичний метод застосовувався при визначенні кількісних параметрів правотворчих ініціатив (підрозділ 3.2.). Герменевтичний метод застосовано для пізнання та інтерпретації текстів наукових праць та нормативно-правових актів (підрозділи 1.1., 1.2., 1.3., 2.1., 2.2., 2.3., 3.1., 3.2., 3.3.). Методи моделювання та прогнозування використовувалися для систематизації чинників формування правосвідомості та розробки рекомендацій (підрозділи 2.1., 3.1., 3.2., 3.3.).

4. Наукова новизна дисертаційного дослідження, теоретична та практична цінність одержаних результатів

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексних загальнотеоретичних досліджень правосвідомості кримськотатарського народу в контексті розвитку сучасної правової системи України.

Наукову новизну дисертаційної роботи та особистий внесок здобувача становлять такі положення:

у перше:

- концептуалізовано поняття «правова свідомість кримськотатарського народу», що включає в себе систему уявлень, знань, переконань, почуттів та інших інтелектуально-психологічних характеристик, які історично формувалися під впливом культурних чинників та історичних подій, характеризуються етнокультурною спрямованістю та підвищеною увагою до забезпечення колективних прав, самовизначення та збереження національної самобутності;

- встановлено, що правосвідомість кримськотатарського народу є важливим та необхідним чинником формування та реалізації правотворчої політики в Україні, а також утвердження законності та правопорядку в контексті сучасних політико-правових викликів, зокрема війни та анексії частини української території;

- обґрунтовано необхідність забезпечення з боку держави пропорційності у задоволенні необхідних потреб всіх корінних народів та етнічних груп з метою утвердження високого рівня індивідуальної та колективної правосвідомості поліетнічного українського суспільства;

- встановлено наявність фундаментального взаємозв'язку між правосвідомістю кримських татар та їх правами як корінного народу України,

який проявляється у тому, що ефективна реалізація гарантованих прав є запорукою підвищення рівня правосвідомості та подолання її деформацій, спричинених трагічними історичними подіями;

удосконалено:

- наукові уявлення стосовно взаємозв'язку та взаємодії правової ідеології та правової психології як структурних елементів правосвідомості, а саме: правова ідеологія є більш глибоким структурним рівнем, на якому відбувається цілеспрямоване інтелектуально-вольове осягнення правової дійсності, а правова психологія передбачає поверхнєве, буденне сприйняття на емоційно-чуттєвому рівні, яке може виступати основою для подальшого ідеологічного обґрунтування; при цьому простежується і зворотний зв'язок впливу ідеологічної складової на психологічну;

- положення стосовно ролі та значення етнічного чиннику у формуванні правосвідомості, що залежить від умов життя конкретного народу, особливостей його історичного розвитку, соціальних та економічних відносин, форм влади тощо;

- перспективні напрями підвищення рівня правосвідомості громадян на індивідуальному та колективному рівнях, важливими складниками якого виступають морально-правове виховання, якісна освіта, психологічні тренінги, формування критичного мислення та використання соціальних медіа для поширення правових цінностей;

набули подальшого розвитку:

- змістовні аспекти правосвідомості як особливої сфери індивідуальної та колективної свідомості, за допомогою якої здійснюється розуміння, пояснення та оцінка правових явищ з урахуванням системи домінуючих правових ідей, що покладаються в основу юридично значущої поведінки;

- пропозиції щодо розробки інклюзивної правотворчої політики в Україні, яка передбачає не лише визнання і захист прав корінних народів, але й створення правових, організаційних та інших умов, які реально забезпечуватимуть рівність, справедливість та культурне різноманіття;

- твердження про те, що правосвідомість кримських татар, засновуючись на їх унікальному історичному досвіді та культурній ідентичності, справляє суттєвий вплив на процеси адаптації та інтеграції даного народу в українську державність;

- положення стосовно особливостей розвитку сучасної правосвідомості в умовах стрімкого поширення інформаційно-комунікативних технологій, які проявляються у тому, що доступність правової інформації не означає автоматичного зростання законності та правопорядку.

Теоретичне значення дисертаційного дослідження полягає у поглибленні загальнотеоретичних положень про правосвідомість, її структуру, функції та чинники формування, зокрема стосовно корінних народів. Отримані результати розширюють наукові уявлення про правосвідомість як елемент правової системи, її роль у правотворчості та забезпеченні законності, а також створюють підґрунтя для подальших досліджень у сфері правового статусу та правової культури корінних народів України.

Практичне значення результатів дисертації полягає у можливості їх використання:

· у науково-дослідній роботі — для подальшого вивчення проблематики правосвідомості, її структури та ознак, чинників формування та розвитку, взаємозв'язку з правовою культурою, у тому числі правосвідомості корінних народів;

· у правотворчій діяльності — для удосконалення нормативно-правової бази, що регулює права корінних народів та міжетнічні відносини в Україні;

· у правозастосовній діяльності — для підвищення ефективності реалізації та захисту прав і законних інтересів корінних народів;

· у навчальному процесі — під час викладання таких дисциплін, як «Теорія держави і права» та «Філософія права», а також при підготовці відповідних підручників та навчальних посібників.

5. Наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, повнота опублікування результатів дисертації

Основні положення дисертаційного дослідження викладені у 11 наукових публікаціях: 5 — у наукових фахових виданнях України, включених до категорії «Б» Переліку наукових фахових видань України; 6 — у збірниках матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Сеїтаблаєв Е. Р. Правосвідомість як юридична категорія: змістовно-структурний аспект. Наукові перспективи. 2024. № 7 (49). С. 1115-1127.

2. Сеїтаблаєв Е. Р. Сучасна правосвідомість: діалектика формування та розвитку. Успіхи і досягнення в науці. 2024. №8 (8). С. 151-165.

3. Сеїтаблаєв Е. Р. Правова свідомість кримськотатарського народу в контексті прав корінних народів: перспективи розвитку. Альманах права. 2025. Вип. 16. С. 440-447.

4. Сеїтаблаєв Е. Р. Роль правосвідомості кримськотатарського народу в формуванні та розвитку правотворчої політики України. Наукові інновації та передові технології. 2025. №7 (47). С. 1000-1014.

5. Сеїтаблаєв Е. Р. Правова свідомість: методологічний контекст осмислення. Правова держава. 2026. Вип. 37. С. 861-871.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Сеїтаблаєв Е. Р. Поняття та ознаки правосвідомості. Відкрита наука сучасності : матеріали II Міжн. наук.-практ. конф. (12 квіт. 2024 р.). 2024. № 38. С. 108-110.

7. Сеїтаблаєв Е. Р. До питання про структуру правосвідомості. Ricerche scientifiche e metodi della loro realizzazione : матеріали V Міжн. наук.-практ. конф. (26 квітня 2024 р.). 2024. С. 137-140.

8. Сеїтаблаєв Е. Р. До питання про етнічний чинник формування та розвитку правосвідомості. Débats scientifiques et orientations prospectives du développement scientifique : матеріали VII Міжн. наук.-практ. конф. (20 вересня 2024 р.). 2024. С. 79-82.

9. Сеїтаблаєв Е. Р. Особливості формування та розвитку правосвідомості кримськотатарського народу. Scientific Researches and Methods of Their Carrying

Out : матеріали IX Міжн. наук.-практ. конф. (19 квітня 2025 р.). 2025. № 51. С. 514-516.

10. Сеїтаблаєв Е. Р. Правосвідомість в умовах постмодерну: інформаційно-технологічний контекст розвитку. *Ricerche scientifiche e metodi della loro realizzazione* : матеріали VII Міжн. наук.-практ. конф. (6 червня 2025 р.). 2025. С. 168-171.

11. Сеїтаблаєв Е. Р. Правосвідомість кримськотатарського народу та правотворча політика України: деякі аспекти взаємозв'язку. *Theoretical and empirical scientific research: concept and trends* : матеріали IX Міжн. наук.-практ. конф. (10 жовтня 2025 р.). 2025. С. 77-80.

6. Структура дисертації, логіка викладу її основних частин та обсяг дисертаційного дослідження

Структура дисертації зумовлена поставленою метою і завданнями дослідження та складається з анотації, вступу, трьох розділів, що об'єднують дев'ять підрозділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 253 сторінки, з яких основний текст становить 226 сторінок. Список використаних джерел налічує 224 найменування.

7. Особистий внесок здобувача

Дисертаційне дослідження було здійснено автором самостійно, усі положення та висновки, сформульовані в дисертації, обґрунтовані особистими авторськими розробками з використанням для аргументації положень праць інших вчених, на які є обов'язкове відповідне посилання.

8. Характеристика особистості здобувача

Сеїтаблаєв Ельдар Раїдович народився 06 серпня 1986 р.

Освіта: у 2008 р. отримав повну вищу освіту, закінчив Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна за спеціальністю «Соціологія».

Трудова діяльність:

З серпня по 2008 року по березень 2009 року займав посаду заступника директора у ТОВ «УБК Будмашсервіс» (м. Київ).

У квітні 2009 р. призначений на конкурсній основі на посаду державного податкового інспектора відділу міжрайонної та міжрегіональної координації управління податкового контролю юридичних осіб в ДПІ Печерського району м. Києва.

З 28.01.2010 р. переведений на посаду старшого державного податкового інспектора відділу міжрайонної та міжрегіональної координації управління податкового контролю юридичних осіб в ДПІ Печерського району м. Києва.

З 12.10.2010 р. по 25.05.2011 р. комерційний агент відділу збуту у ТОВ «Техноторг» (м. Київ).

З 12.01.2015 р. по 22.11.2022 р. заступник директора в КП «Київблагоустрій» (м. Київ).

З 23.11.2022 р. по 15.02.2024 р. завідувач сектору з комерційної роботи в КП УЗН Подільського району м. Києва

З 20.02.2024 р. по 24.07.2024 р. – виконувач обов'язків генерального директора в Центральному парку культури та відпочинку м. Києва.

З 25.09.2024 р. по 30.09.2024 р. – заступник начальника бюро з економічних питань в КП «Київське міське бюро технічної інвентаризації».

З 16.10.2024 р. по 07.11.2025 р. – завідувач сектору з комерційної роботи в КП УЗН Подільського району м. Києва.

З 11.11.2025 р. – по теперішній час – заступник директора в КП УЗН Печерського району м. Києва.

З листопада 2022 р. по теперішній час Сеїтаблаєв Ельдар Раїдович. є аспірантом денної форми підготовки за спеціальністю 081 «Право» відділу теорії держави і права Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України.

За час навчання в аспірантурі здобувач зарекомендував себе як сумлінний, наполегливий та працездатний дослідник, який відповідально ставиться до виконання поставлених наукових завдань. Він активно працював над опрацюванням значного обсягу наукової літератури, нормативно-правових актів та емпіричного матеріалу. Виявив здатність до самостійного аналізу, узагальнення та формулювання обґрунтованих висновків. Брав участь у міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, де представляв результати своїх досліджень. За період навчання повністю виконав індивідуальний план наукової роботи та освітню складову освітньо-наукової програми.

9. Оцінка мови та стилю дисертації

Дисертація написана з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Текстове подання матеріалів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечує легкість та доступність їх сприйняття і відповідає стилю науково-дослідної літератури.

За результатами попередньої експертизи дисертаційного дослідження Сеїтаблаєва Е. Р., а також вивчення повноти публікації основних результатів дослідження:

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Сеїтаблаєва Е. Р. на тему: «Правосвідомість кримськотатарського народу: особливості формування та розвитку».

2. Визнати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Сеїтаблаєва Ельдара Раїдовича характеризується єдністю змісту, містить наукові результати, що мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, що свідчить про особистий внесок здобувача у розвиток юридичної науки, зокрема загальнотеоретичних засад правосвідомості корінних народів.

Подане до захисту дисертаційне дослідження Сеїтаблаєва Е. Р. на тему: «Правосвідомість кримськотатарського народу: особливості формування та розвитку» відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку

підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами).

3. Результати голосування щодо рекомендації до захисту дисертації Сеїтаблаєва Ельдара Раїдовича на тему: «Правосвідомість кримськотатарського народу: особливості формування та розвитку» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»:

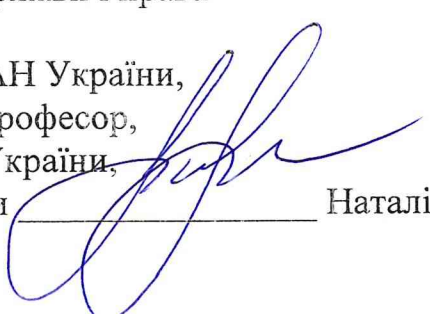
За — 9;

Проти — немає;

Утримались — немає.

Головуючий на засіданні:

завідувач відділу теорії держави і права
Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України,
доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАН України,
заслужений юрист України

Наталія ПАРХОМЕНКО